

4. Башавець Н.А. Здоров'язберігаючі технології у професійній освіті: матеріали Всеукр. науково-теоретичної конференції [“Сучасні тенденції та перспективи розвитку освіти і науки у вищих навчальних закладах України?”] (12 травня 2006 р.) / Н.А. Башавець. — Хмельницький: Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2006. — С. 25-26.

5. Башавець Н.А. Культура здоров'язбереження у питаннях та відповідях: [навчальний посібник] / Н.А. Башавець. — Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2010. — 272 с.

6. Башавець Н.А. Курс “Культура здоров'язбереження” — як передумова формування відповідної світоглядної орієнтації студентів вищих навчальних закладів / Н.А. Башавець // Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д.Ушинського: збірник наукових праць. — № 1-2. — Одеса, 2010. — С. 12-19.

7. Башавець Н.А. Тестові завдання з культури здоров'язбереження студентів вищих економічних навчальних закладів / Н.А. Башавець. — ОІФ УДУФМТ. — Одеса, 2010. — 40 с.

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В
МУЗИЧНО-ІНТЕРПРЕТАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ:
ДЕЯКІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ**
УДК: 378.937+378.978+378.126+78.01+781
Юдзіонок Н.М.

У статті висвітлені деякі результати дослідно-експериментальної роботи, націлені на продуктивне формування компетентності майбутнього вчителя в музично-інтерпретаційній діяльності в умовах вищої школи.

Ключові слова: музично-інтерпретаційна діяльність, компетентнісний підхід, компетентність.

В статье освещаются некоторые результаты опытно-экспериментальной работы, направленной на продуктивное формирование компетентности будущего педагога в музыкально-интерпретационной деятельности в условиях высшей школы.

Ключевые слова: музыкально-интерпретационная деятельность, компетентный подход, профессиональная компетентность.

The article highlights the results of the practical experimental work, aimed at productive formation of the future teacher competence in musical interpretational activity within the higher school.

Key words: musical activity, complex study, competence.

Сьогодні духовний стан суспільства висуває перед музичною освітою принципово нові завдання — підготовку високоякісних фахівців, здатних не тільки до творчої професійної самореалізації, а й спроможних залучити підрастаюче покоління до глибокого пізнання її спілкування з музичним мистецтвом.

Виходячи з аналізу музично-педагогічних досліджень (О. Апраксина, Л. Дмитрієва, Г. Падалка, О. Ростовський, Н. Черноіваненко, О. Щолокова та ін.), що музично-педагогічна діяльність поєднує у собі різносторонню діяльність: педагогічну, музикознавчу, музично-виконавську, дослідницьку роботу, особливої важливості набуває проблема компетентності майбутнього вчителя у музично-інтерпретаційній діяльності. Остання є складним інтегративним утворенням, у процесі якої виконавець, відтворюючи зміст твору, переосмислює авторську інформацію і трансформує її, згідно з власним розумінням.

Тому, виходячи з музично-інтерпретаційного процесу, актуалізується такий аспект означеної проблеми, як компетентність вчителя в музично-інтерпретаційній діяльності.

Мета статті полягає у висвітленні деяких результатів проведеної дослідно-експериментальної роботи, спрямованої на формування професійної компетентності майбутнього вчителя в музично-інтерпретаційній діяльності.

Впровадження компетентнісного підходу у галузі мистецької освіти, на думку В. Бутенко, Л. Масол, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, М. Ткач, О. Щолокової, передбачає підготовку вчителів нової формації, що не лише володіють знаннями, а в єдності із вміннями та навичками їх практичного відтворення мають можливість аналізувати художньо-соціальні явища, застосовувати їх у мистецько-освітній та виконавській діяльності для духовного розвитку підростаючого покоління [3].

З урахуванням існуючих позицій стосовно музично-інтерпретаційної діяльності, а також сутності компетентнісного підходу до підготовки вчителів музики, доцільно віднести такі компоненти досліджуваного феномена:

- мотиваційно-ціннісний, що характеризує позитивне ставлення, інтерес та потребу до музично-інтерпретаційної діяльності; вміння педагогів-музикантів узгодити музичну інтерпретацію твору з особистісними художньо-ціннісними орієнтаціями та уподобаннями, виявити власне естетично-оцінне ставлення до змісту музичних творів у процесі інтерпретації твору;

- когнітивно-операційний, що забезпечує зв'язок між теоретичними положеннями та їх практичним втіленням; передбачає здатність до розкриття художньо-образного змісту музичного твору, відтворення його жанрово-стильових та формоутворюючих ознак; виражає міру володіння інтерпретатором операційними вміннями музично-звукового втілення;

- креативно-рефлексивний, що відображає творче суб'єктивне сприйняття авторського тексту на основі розпізнання художньо-сміслових елементів твору та їх осмислення; дає можливість реалізувати у практичній діяльності нове, самобутнє; показує вміння виконавця до коригування власного психічного стану в умовах сценічної діяльності, здатності до збереження творчого самопочуття та художнього самовираження на естраді.

Підґрунтям виявлення реального стану професійної компетентності у музично-інтерпретаційній діяльності стала діагностика зазначеної діяльності.

Зауважимо, що діагностувальний інструментарій визначався виокремленими критеріями з показниками сформованості професійної компетентності вчителя в музично-інтерпретаційній діяльності. А саме: мотиваційно-ціннісний (наявність зовнішньої та внутрішньої мотивації; сформованість інтересу до музично-інтерпретаційної діяльності; усвідомлення і прийняття соціально-визнаних

норм і естетичних цінностей духовної культури як орієнтирів музично-інтерпретаційної діяльності); когнітивно-операційний (сформованість гностичних умінь до вирішення музично-педагогічних завдань та їх розв'язування; наявність здатності до образного мислення; обсяг активного фонду методів і прийомів звукового втілення музичного образу); креативно-рефлексивний (достовірність авторської концепції твору; оригінальність редагування авторського тексту; сформованість рефлексії як здатності особистості до виконавської надійності).

Згідно з показниками визначено рівні сформованості професійної компетентності вчителя в музично-інтерпретаційній діяльності: репродуктивний, адаптивний, творчий. З метою систематизації набутого матеріалу використовувалася діагностична карта на кожного студента, яка включала:

- анкетування, яке дало змогу зробити висновки про ступень інтересу реципієнтів до інтерпретації музичних творів та естетично-оцінного ставлення до змісту музичних творів;

- колоквиум, до якого увійшли тестування, самооцінювання та конкурс, що сприяло визначенню рівню сформованості когнітивно-операційного та креативно-рефлексивного компонентів професійної компетентності майбутніх вчителів у музично-інтерпретаційній діяльності;

- тестування вольового самоконтролю, що дали змогу визначити індивідуальний рівень сформованості самоконтролю студентів;

- різнорівневі творчі завдання;

- поточне оцінювання.

Отримані результати засвідчили, що у респондентів з контрольної та експериментальної групи загалом домінує репродуктивний та адаптивний рівень сформованості досліджуваного феномену.

Такий стан сформованості професійної компетентності в музично-інтерпретаційній діяльності не відповідає потребам сучасності й зумовлює проведення формувального експерименту, протягом якого буде апробовано систему заходів, спрямованих на її підвищення, що має спиратися на положення, обґрунтовані в попередніх розділах нашого дослідження. Це також є підставою для організації цілеспрямованого педагогічного керівництва зазначеним процесом та включення до програми професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів відповідних елективних курсів, практикумів і тренінгових занять.

На формувальному етапі дослідно-експериментальної роботи експерименту було впроваджено експериментальну модель формування компетентності вчителя до музично-інтерпретаційної діяльності, в основу якої було покладено загальні вимоги до складання моделей формування професійної компетентності спеціаліста (О.Абдулліна, Ю.Алферова І.Лисакова, Т.Рейзенкінд, О.Смірнова, О.Шевнюк) та досвід розробки моделей формування професійної компетентності саме вчителів-музикантів (М.Авазашвілі та А.Алексєєва) [1], [2].

Узагальнюючи наукові уявлення про поняття «модель професійної компетентності спеціаліста», ми встановили, що модель компетентності майбутнього вчителя саме у музично-інтерпретаційній діяльності в своїй структурі повинна віддзеркалювати обсяг знань, вмінь, навичок та особистісних якостей, необхідних і достатніх для здійснення продуктивної музично-інтерпретаційної діяльності з поширення високохудожніх зразків мистецтва, активного впливу на формування музично-естетичного досвіду учнівської молоді, для особистісного

та професійного розвитку. У процесі формування професійної компетентності вчителя у музично-інтерпретаційній діяльності було з'ясовано, що процес формування буде успішним, якщо реалізувати такі педагогічні умови, а саме:

- актуалізація позитивної мотивації студентів на рівні переконань через усвідомлення ними соціально-педагогічної значущості музично-інтерпретаційної діяльності;
- активізація міжпредметних і міжциклових зв'язків університетських навчальних дисциплін у формуванні дієвих музично-педагогічних знань студентів, творчо-виконавських умінь музично-інтерпретаційної діяльності;
- стимулювання вільно-творчого самовираження майбутнього вчителя у музично-інтерпретаційній діяльності.

Для апробації моделі формування професійної компетентності вчителя в музично-інтерпретаційній діяльності був проведений формувальний експеримент, який мав за мету дослідити та оцінити ефективність педагогічного впливу такої організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, яка б стимулювала розвиток у них ознак кожного з компонентів професійної компетентності вчителя в музично-інтерпретаційній діяльності. Отже, провідними напрямками були:

- виховання у студентів потреби в музично-інтерпретаційній діяльності;
- забезпечення мобільними знаннями щодо сутності і структури їхньої професійної компетентності саме в музично-інтерпретаційній діяльності;
- надання дієвості практичних умінь музично-інтерпретаційної діяльності;
- вдосконалення і самовдосконалення студентами навичок самостійної творчої музично-педагогічної діяльності.

Підкреслимо, що професійній компетентності студентів у музично-інтерпретаційній діяльності значно сприяло впровадження елективного курсу, який виконував не лише роль оптимізації, а й компенсаторне значення фахових індивідуальних занять.

Елективний курс (обсяг якого складав один кредит) було розгорнуто у три етапи. Перший етап (спонукально-пізнавальний) був націлений на формування мотиваційно-ціннісного компонента професійної компетентності майбутніх учителів у музично-інтерпретаційній діяльності та мав за мету стимулювання позитивного ставлення студентів до музично-інтерпретаційної діяльності шляхом створення духовного мультикультурного простору щодо усвідомлення соціальної значущості визначеної діяльності вчителя музики з поширення високохудожніх зразків музичного мистецтва, здатних активно впливати на формування музично-естетичного досвіду учнівської молоді.

Другий етап (процесуально-діяльнісний) був спрямований на розвиток когнітивно-операційного компонента та сприяв розширенню необхідних знань студентів у галузі інтерпретації музичних творів та оволодінню студентами різноманітними знаннями, засобами та прийомами музично-інтерпретаційної діяльності, що забезпечило належну теоретико-методичну базу майбутніх фахівців для самостійної роботи з побудови індивідуальної стратегії у визначеній діяльності.

На третьому (результативно-творчому) етапі набув випереджувального розвитку креативно-рефлексивний компонент професійної компетентності студентів у музично-інтерпретаційній діяльності, який полягав у практичній трансформації синтезу всіх компонентів інтерпретації музичних творів. Цей етап

сприяв вихованню навичок самостійної творчої музичної інтерпретації; удосконаленню виконавської надійності на основі розвитку саморегуляції майбутніх фахівців; накопиченню музичного різноманітного репертуару.

Аналіз експериментальних даних педагогічного моніторингу (попереднього, поточного, підсумкового зрізів) виявив статистично значущі відмінності між рівнем сформованості професійної компетентності студентів у музично-інтерпретаційній діяльності в експериментальних та контрольних групах до початку формувального експерименту та після його закінчення.

В експериментальних групах зафіксовано статистично значущі позитивні зміни, які відображають зниження кількості майбутніх фахівців репродуктивного та адаптивного рівнів та зростання кількості досліджених із творчим рівнем професійної компетентності (відповідно до компонентів: мотиваційно-ціннісний - зменшення кількості студентів експериментальної групи з репродуктивним рівнем сформованості на 31,3% та збільшення таких, хто досяг творчого рівня сформованості цього компонента на 22,5%; когнітивно-операційний - виявлена динаміка набуває статистично значущої величини у зменшенні кількості студентів на 48,9%, що мають репродуктивний рівень сформованості цього компонента та збільшення кількості студентів з творчим рівнем на 28,5%; креативно-рефлексивний — кількість учасників експерименту з репродуктивним рівнем зменшилась на 55,5%, кількість студентів з адаптивним рівнем збільшилась на 27%, а зростання числа осіб, які досягли творчого рівня зросло до 24,5%).

Щодо контрольних груп, тут зафіксовано незначну різницю між отриманими даними до і після формувального експерименту. За критерієм знаків ця різниця не є статистично значуща і в цілому не змінює ситуацію щодо рівнів сформованості професійної компетентності студентів у музично-інтерпретаційній діяльності. Такі результати можуть бути розцінені як достатня підстава для підтвердження висунутої нами гіпотези дослідження і свідчать про ефективність запровадження експериментальної програми на меті продуктивного формування професійної компетентності студентів у музично-інтерпретаційній діяльності в умовах вищої школи.

Перспективи подальшого вивчення порушеної проблеми ми пов'язуємо з дослідженням динаміки формування професійної компетентності фахівців у музично-інтерпретаційній діяльності на етапі їх післядипломного вдосконалення й самовдосконалення.

Література

1. Авазашвили М.Д. Специфика педагогической подготовки в структуре музыкальной культуры / М.Д. Авазашвили // Тбилиси: Ганатлеба, 1987. — 336 с.
2. Алексеев А.Д. Творчество музыканта-исполнителя. На материале интерпретаций выдающихся пианистов прошлого и настоящего / А.Д.Алексеев / — М.; Музыка, 1981. — 104 с.
3. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва / Г.М.Падалка // Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. - К.: Освіта. Україна, 2008. — 274 с.